

depravetur in aliquo, seu distorqueatur ad aliud, quam litera ipsa sonat. Et ne secundum²¹⁶ praedicta contra detractores huiusmodi oporteat ulterius laborare: universis ac singulis cuiuscunque praecminentiae, conditionis aut status, districte praecipimus, ne contra praedictam regulam et statum fratrum praedictorum, seu contra praemissa per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta²¹⁷, declarata, suppleta, approbata, et etiam confirmata, dogmatizent, scribant, determinent, praedicent, seu prave loquantur publice vel occulte. Sed si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerit, ad²¹⁸ culmen praedictae sedis apostolicae deducatur, ut ex auctoritate apostolica sua in hoc manifestetur intentio, cui soli concessum est in his statuta concedere²¹⁹ et edita²²⁰ declarare. Glossantes vero in scriptis constitutionem ipsam aliter, quam eodem modo, quem²²¹ diximus, doctores vero²²² insuper et lectores, dum docent in publico, ex certa scientia et deliberate intellectum constitutionis huiusmodi depravantes, facientes quoque commentum, scripturas seu libellos, ac²²³ ex certa scientia et deliberate determinantes in scholis, seu praedicantes contra praedicta, vel aliqua seu aliquod praedictorum, (non obstantibus aliquibus privilegiis, vel indulgentiis aut literis apostolicis, quibuscunque dignitatibus, personis, ordinibus, aut locis religiosi vel saecularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum concessis, quae nolumus aliquibus in praemissis quomodolibet suffragari,) excommunicationis sententiae, quam nunc in ipsos proferimus, se noverint subiacere, a qua per neminem nisi per Romanum Pontificem possint absolvi. Insuper tam istos, contra quos per nos excommunicationis est prolata sententia, quam alios, (si qui fuerint,) contra praemissa vel eorum aliquod venientes, ad²²⁴ sedis memoratae volumus deduci notitiam, ut, quos provisos modis aequitatis non arcet a vetitis, compescat rigor apostolicae ultionis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, ordinationis, concessionis, dispositionis, approbationis, confirmationis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Siriani²²⁵ XVIII. Kalend. Septembris, Pontificatus nostri anno secundo.

CAP. IV.

Exemptis cellis alicuius monasterii, quid appellatio cellae significet, hic ostendit. Ioann. Andr.

Bonifacius VIII.

Privilegium monasterio tuo concessum, ut monachi sive fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus habitantes ab alio quam a Papa vel eius legato excommunicari aut¹ suspendi, vel ipsae cellae interdictio supponi non possint², non³ fratres in prioratibus, ecclesiis seu capellis eiusdem monasterii commorantes, aut ipsos prioratus, ecclesias vel capellas ab ordinariis iurisdictione in aliquo⁴, sed residentes tantum in cellis, et cellas ipsas, (hoc est loca secreta et solitaria, quae ab hominum separata convictu sunt ad contemplandum et Deo vacandum specialiter deputata,) defendat.

CAP. V.

Privilegiato aliquo, ut possit conferre beneficia clericorum suorum, quid appellatio clericorum suorum designet, ostendit. Ioann. Andr.

Idem.

Sicut nobis significare curasti, tibi gratiose concessimus, ut beneficia clericorum tuorum cedentium vel decedentium possis conferre, quodque iidem clerici praebendarum suarum fructus percipiant, ac si in suis ecclesiis personaliter residerent. Verum quia dubitas, qui clericorum tuorum appellatione debeant contineri: brevi respondemus oraculo¹, quod illos in his et similibus casibus tuos volumus intelligi clericos, qui per te non quaesiti propterea, vel recepti, sine fraude et² fictione qualibet vere tui clerici familiares existunt, et in tuis expensis continue domestici commensales, etiamsi quos³ ex illis aliquando pro tuis gerendis negotiis abesse contingat.

DE REGULIS IURIS.

Bonifacius VIII.

Regula I.

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.

Idem. Regula II.

Possessor malae fidei ullo tempore non praescribit.

Idem. Reg. III.

Sine possessione praescriptio non procedit.

Idem. Reg. IV.

Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Idem. Reg. V.

Peccati venia non datur, nisi correcto.

Idem. Reg. VI.

Nemo potest ad impossibile obligari.

Idem. Reg. VII.

Privilegium personale personam sequitur, et exstinguitur cum persona.

Idem. Reg. VIII.

Semel malus semper praesumitur esse malus.

Idem. Reg. IX.

Ratum quis habere non potest quod ipsius nomine non est gestum.

Idem. Reg. X.

Ratihabitionem retrotrahi, et mandato non est dubium comparari.

Idem. Reg. XI.

Quum sunt¹ partium iura obscura, reo favendum est potius quam actori.

Idem. Reg. XII.

In iudiciis non est acceptio personarum habenda.

Idem. Reg. XIII.

Ignorantia facti, non iuris, excusat.

Idem. Reg. XIV.

Quum quis in ius succedit alterius: iustam ignorantiae causam censetur habere.

Idem. Reg. XV.

Odia restringi, et favores convenit ampliari.

Idem. Reg. XVI.

Decet concessum a principe beneficium esse mansurum.

Idem. Reg. XVII.

Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum.

Idem. Reg. XVIII.

Non firmatur tractu temporis quod de iure ab initio non subsistit.

Idem. Reg. XIX.

Non est sine culpa, qui rei, quae ad eum non pertinet, se immiscet.

Idem. Reg. XX.

Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur.

Idem. Reg. XXI.

Quod semel placuit amplius displicere non potest.

Idem. Reg. XXII.

Non debet aliquis alterius odio praegravari.

Idem. Reg. XXIII.

Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.

Idem. Reg. XXIV.

Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, quum habeat parere necesse.

Idem. Reg. XXV.

Mora sua cuiuslibet est nociva.

Idem. Reg. XXVI.

Ea, quae fiunt a iudice, si ad eius non spectant² officium, viribus non subsistunt.

Idem. Reg. XXVII.

Scienti et consentienti non fit iniuria neque dolus.

Idem. Reg. XXVIII.

Quae a iure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

Idem. Reg. XXIX.

Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.

Idem. Reg. XXX.

In obscuris minimum est sequendum.

Tit. XII. Cap. III. 216) sedem praedictam: ib. 217) et declar., suppl. et: ib. 218) hoc ad: ib. 219) condere: ib. 220) condita: ib. 221) quo: ib. 222) vero: deest: ib. 223) et: ib. 224) ad nostram et: ib. 225) Siriani XIX.: ib.

Cap. IV. 1) aut etiam: A 2) possunt: A 3) non: deest: AC
4) add.: non defendant: AC
Cap. V. 1) add.: praesentis: A 2) vel: AD 3) aliquos: Codd. coll.
De regul. iur. 1) sint: ADQ 2) spectat: AD

Idem. Reg. XXXI.
Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.
Idem. Reg. XXXII.
Non licet actori quod reo licitum non existit.
Idem. Reg. XXXIII.
Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.
Idem. Reg. XXXIV.
Generi per speciem derogatur.
Idem. Reg. XXXV.
Plus semper in se continet quod est minus.
Idem. Reg. XXXVI.
Pro possessore habetur qui dolo desiit possidere.
Idem. Reg. XXXVII.
Utile non debet per inutile vitari.
Idem. Reg. XXXVIII.
Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nusus existit impugnare.
Idem. Reg. XXXIX.
Quum quid prohibetur, prohibentur omnia, quae sequuntur ex illo.
Idem. Reg. XL.
Pluralis locutio duorum numero est contenta.
Idem. Reg. XLI.
Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat quod per eum fuerat faciendum.
Idem. Reg. XLII.
Accessorium naturam sequi congruit principalis.
Idem. Reg. XLIII.
Qui tacet, consentire videtur.
Idem. Reg. XLIV.
Is, qui tacet, non fatetur; sed nec utique negare videtur.
Idem. Reg. XLV.
Inspicimus in obscuris quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit.
Idem. Reg. XLVI.
Is, qui³ in ius succedit alterius, eo iure, quo ille, uti debebit.
Idem. Reg. XLVII.
Praesumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.
Idem. Reg. XLVIII.
Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel iactura.
Idem. Reg. XLIX.⁴
In poenis benignior est interpretatio facienda.
Idem. Reg. L.
Actus legitimi conditionem non recipiunt neque diem.
Idem. Reg. LI.
Semel Deo dicatum⁵ non est ad usus humanos ulterius transferendum.
Idem. Reg. LII.
Non praestat impedimentum quod de iure non sortitur effectum.
Idem. Reg. LIII.
Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.
Idem. Reg. LIV.
Qui prior est⁶ tempore potior est iure⁷.
Idem. Reg. LV.
Qui sentit onus, sentire debet commodum, et e contra.
Idem. Reg. LVI.
In re communi potior est conditio prohibentis.
Idem. Reg. LVII.
Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda.
Idem. Reg. LVIII.
Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum.
Idem. Reg. LIX.
Dolo facit, qui petit quod restituere oportet eundem.
Idem. Reg. LX.
Non est in mora qui potest exceptione legitima se tueri.
Idem. Reg. LXI.
Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum.

Idem. Reg. LXII.
Nullus⁸ ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.
Idem. Reg. LXIII.
Exceptionem obiciens non videtur de intentione adversarii confiteri.
Idem. Reg. LXIV.
Quae contra ius fiunt debent utique pro infectis haberi.
Idem. Reg. LXV.
In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis.
Idem. Reg. LXVI.
Quum non⁹ stat per eum, ad quem pertinet, quo minus conditio impleatur: haberi debet perinde, ac si impleta fuisset.
Idem. Reg. LXVII.
Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.
Idem. Reg. LXVIII.
Potest quis¹⁰ per alium, quod potest facere per se ipsum.
Idem. Reg. LXIX.
In malis promissis fidem non expedit observari.
Idem. Reg. LXX.
In alternativis debitoris est electio, et sufficit alterum adimpleri.
Idem. Reg. LXXI.
Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus.
Idem. Reg. LXXII.
Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat¹¹ per se ipsum.
Idem. Reg. LXXIII.
Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, a quo non potuit¹² inchoari.
Idem. Reg. LXXIV.
Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.
Idem. Reg. LXXV.
Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem a se praestitam servare recusat.
Idem. Reg. LXXVI.
Delictum personae non debet in detrimentum ecclesiae redundare.
Idem. Reg. LXXVII.
Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore.
Idem. Reg. LXXVIII.
In argumentum trahi nequeunt, quae propter necessitatem aliquando sunt concessa.
Idem. Reg. LXXIX.
Nemo potest plus iuris transferre in alium, quam sibi competere dinoscatur.
Idem. Reg. LXXX.
In toto partem non est dubium contineri.
Idem. Reg. LXXXI.
In generali concessione non veniunt ea¹³, quae quis non esset verisimiliter in specie concessurus.
Idem. Reg. LXXXII.
Qui contra iura mercatur, bonam fidem praesumitur non habere.
Idem. Reg. LXXXIII.
Bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur.
Idem. Reg. LXXXIV.
Quum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.
Idem. Reg. LXXXV.
Contractus ex conventionem legem accipere dinoscuntur.
Idem. Reg. LXXXVI.
Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis¹⁴, imputare.
Idem. Reg. LXXXVII.
Infamibus portae non pateant dignitatum.
Idem. Reg. LXXXVIII.
Certum est, quod is committit in legem, qui, legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem.
Data¹⁵ Romae apud sanctum Petrum, V. Nonas Martii, Pontificatus nostri anno quarto.

De regul. iur. 3) Si quis: ADG; ... succedat: AD 4) hoc loco inseritur in A: generi per speciem derogatur. Plus semper in se continet, quod est minus 5) dedicatum: ADEFG 6) est in: ABE 7) in iure: A 8) Nemo: A

9) non: deest: CDE 10) quis facere: A 11) faceret: AEG 12) posuit: A 13) ea: deest: BCDEF 14) aliis: Codd. coll. 15) Datum: F; Actum: E; Dat. etc. desunt: ABG